

Uppgifter om medborgarinitiativet

Medborgarinitiativets titel

Utfärda en lag om eutanasi i Finland

Datering av initiativet

2.11.2023

Initiativets form

Förslag om att lagberedning ska inledas

Innehållet i initiativet

Vi undertecknade röstberättigade medborgare i Finland föreslår att riksdagen beslutar om att ge regeringen i uppdrag att vidta lagberedningsåtgärder för att stifta en lag om eutanasi och läkarassisterad självmord genom läkemedel, samt för att legalisera eutanasi och assisterad död i Finland.

Motivering

Med eutanasi avses att en persons liv avslutas på dennes egen begäran genom en intravenös injektion av läkemedel. En förutsättning för eutanasi är att personen som framför begäran lider av en obotlig, dödlig sjukdom och upplever outhärdligt lidande. Dessutom förutsätts det att personen som framför begäran är förmögen att ta beslut som rör hen själv.

Vid läkarassisterad självmord intar patienten det dödliga läkemedlet själv (sväljer läkemedlet eller startar infusionen).

Det grekiska ordet "eu" är "god" och "thánatos" "död" på svenska, alltså betyder eutanasi "en god död".

Var och en har under livets gång varit tvungen att möta och handskas med döden och dess slutgiltighet. En del har redan som unga varit tvungna att bevittna hur en närstående kär person, ens garanti om trygghet, plötsligt och oväntat avlidit, eller långsamt brutits ned av en obarmhärtig och plågsam sjukdom.

En lag om eutanasi behövs som ett alternativ i livets slutskede för dem av våra medmänniskor som inte ens med en god palliativ vård kan få tillräcklig lindring i sitt lidande.

Ett medborgarinitiativ för legalisering av eutanasi öppnades senast i nättjänsten Medborgarinitiativ.fi den 7 november 2016 (MI 2/2017 rd). Initiativet samlade över 60 000 namn och framskred till riksdagen för behandling. Riksdagen förkastade initiativet den 4 maj 2018 och tillsatte en arbetsgrupp från social- och hälsovårdsministeriet för att utreda behovet av att utfärda bestämmelser om vård i livets slutskede och eutanasi. Arbetsgruppen lade fram ett förslag på lagändringar i fråga om terminalvård, men kunde inte enas om lagstiftningsbehoven beträffande eutanasi, alltså framskred lagstiftningen inte utifrån den processen.

En klar majoritet av finländarna som svarat på medborgarenkäter gällande dödshjälp stöder en legalisering av eutanasi och ett antal partier har också i partidagsbeslut krävt att eutanasi ska legaliseras. Vi anser att tiden är inne för att legalisera eutanasi.

Majoriteten av dem som önskar att få dödshjälp lider av långt framskriden cancer eller neurologisk sjukdom. Var finner man värdighet och mening när lemmarna inte fungerar, andningen inte löper och det enda man kan göra är att ligga i sängen, stirra i taket och invänta döden?

I slutet av livet har ingen ändå självbestämmanderätt – alltså frihet att besluta när och hur man får dö. I ett civiliserat samhälle borde det höra till den enskilda individens frihet att besluta om sitt liv och hur det avslutas, om omständigheterna blir olidliga och livet inte längre enligt individens egen mening är värt att leva. När en dödssjuk person utan tvekan vill avsluta sitt eget lidande måste man kunna sätta större vikt vid självbestämmanderätten och respektera individens egen vilja.

Om ingen annan behandling eller vård förmår lindra en döende människas lidande och personen själv upprepade gånger och av fri vilja uttrycker att hen vill dö, bör eutanasi enligt vårt förslag tillåtas i situationer där följande kriterier uppfylls:

- Beslut om eutanasi får eller kan inte fattas för någon annans räkning.
- Patienten är förmögen att vidta rättshandlingar, minst 18 år gammal och kognitivt kompetent. Psykisk sjukdom eller begynnande demens står inte som hinder för eutanasi, ifall patienten bedöms ha tillräcklig förmåga att evaluera sitt tillstånd och besluta över sin egen död.
- Patienten lider av outhärdliga fysiska och/eller psykiska symptom och smärtor, som inte avsevärt går att lindra ens med god terminal- eller palliativ vård och medicinska åtgärder, patienten godkänner inte användningen av dem eller vårdåtgärderna orsakar patienten ytterligare lidande.
- Patienten lider av en obotlig sjukdom som leder till döden eller patientens lidande har uppstått till följd av en olycka som har orsakat bestående förändringar och kommer att leda till att patienten dör inom en nära framtid. Utgående från en medicinsk bedömning ska patientens tillstånd vara hopplöst, utan utsikter att förbättras.
- Patienten har själv av fri vilja, efter moget övervägande och upprepade gånger begärt om eutanasi och beslutet har inte tillkommit genom yttre påtryckningar. En begäran om eutanasi kan inte göras av någon annan än patienten själv.
- Läkaren har vid flera tillfällen (minst två gånger) personligen träffat patienten och i mån av möjlighet hens närstående och samtalat med patienten om dennes tillstånd, prognosen för sjukdomsförloppet och de tillbudsstående vårdalternativen. Läkaren och patienten har tillsammans kommit fram till att eutanasi/assisterad död är det enda och bästa alternativet

för patienten. Läkaren har satt sig in i patientens sjukdomshistoria i fråga om den sjukdom som utgör grunden för begäran om eutanasi.

–Läkaren har med sin patient flera gånger samtalat om dennes begäran om eutanasi och blivit övertygad om att patientens önskan är bestående. Läkaren och patienten är överens om att det inte finns några andra meningsfulla alternativ för patienten.

–Läkaren har konsulterat åtminstone en opartisk läkare, som också själv måste träffa patienten och göra en bedömning av denne. Om patientens psykiska tillstånd anses förutsätta det ska utlåtande begäras av en psykiater. Om det är frågan om en demenspatient ska utlåtande begäras av en geriatriker.

–Läkaren utför eutanasin på det sätt som man på förhand kommit överens om, är själv närvarande tills patienten dött och är därefter skyldig att göra en anmälan om utförd eutanasi till det tillsynsorgan som bör inrättas. Läkaren ska för tillsynsorganet noggrant redogöra för de skäl som motiverat beslutet om eutanasi, patientmöten, den konsulterade läkarens utlåtande, en beskrivning om verkställandet av beslutet samt övriga uppgifter om fallet i enlighet med vad som närmare anges i lagen.

–Läkare eller vårdpersonal ska inte föreskrivas skyldighet att delta i utförande av eutanasi. Om en läkare inte vill utföra begärd eutanasi, ska läkaren hänvisa patienten till en läkare som är villig att utföra eutanasi då fastställda kriterier uppfylls.

Bland de europeiska länderna tillåts dödshjälp i nuläget i Nederländerna, Belgien, Luxemburg och Spanien. Portugal är för tillfället det senaste europeiska landet att godkänna en lag om eutanasi, vilket de gjorde i maj 2023.

I Finland kan eutanasi bedömas som dråp. Juridiskt sett är läkarens ställning oklar. För närvarande fyller dödshjälp rekvisiten för brott mot liv och därför bör även strafflagen ändras till denna del. I Finland är det inte ett straffbart brott att hjälpa någon att dö.

En debatt om att legalisera dödshjälp har förts i årtal hos oss. De som motsätter sig dödshjälp i Finland hänvisar ofta till att terminalvården ännu behöver utvecklas. Enligt det argumentet bör terminalvården fås i skick innan lagstiftning om dödshjälp kan övervägas. Svårigheten att fastställa när terminalvården är tillräckligt utvecklad gör frågan problematisk. Å andra sidan kan man fråga sig om de som är sjuka ska behöva lida tills terminalvården anses vara i tillräckligt gott skick. I de länder som har en lag som tillåter eutanasi är även terminalvården långt utvecklad. Hittills har utvecklingen i Finland endast bestått av diskussioner och rekommendationer. Terminalvården står inte i strid med förslaget om eutanasi. Eutanasi blir aktuellt när en person oberoende av terminalvård upprepade gånger och av fri vilja ber om att få hjälp i att verkställa sin död.

Oftast motiverar man dödshjälp med mänskligt lidande och individens rätt att bestämma över sin egen död i det skedet när individen är nära döden och lider. I Finlands patientlag

definierar man självbestämmanderätten som patientens rätt att vägra ta emot den vård som erbjuds denne. Någon positiv rätt att kräva en specifik vård definieras inte i lagen. Nu är det dags att lägga till rätten att dö till de alternativ som står till förfogande för en döende patient.

Ansvarspersoner:

Juha Hänninen

Pirkko Lahti

Esko Valtaoja

Minna Lindgren

Stefan Wallin